

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΣΑΤΥΡΙΚΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΠΑΗΡΩΤΕΑ ΜΟΝΟΝ. 'Εν 'Αθήναις φρ. 15. — 'Εν δε ταῖς ἑπαρχ. φρ. 16. — 'Εν τῷ ἔξωτ. φρ. 25.

Β. ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

—ΓΡΑΦΕΙΟΝ, ΟΔΟΣ ΜΟΥΣΩΝ, 'Αριθ. 4, ἀπέναντι τῆς οἰκίας Φιλήμονος παρὰ τὴν Πλατεῖαν Συντάγματος.—

ΚΑΙ ΤΡΙΤΗ.

Ἐξ ὅλων τῶν πειραμάτων τῆς φυσικῆς τοῦ Γυμνασιακοῦ καθηγητοῦ μου ἐντύπωσιν μετέφθησε τὸ πείραμα τοῦ λεγομένου ἡλεκτρικοῦ σπασμοῦ. Μὰς εἶχε τοποθετήσει ὅλους τοὺς μαθητὰς, ὥστε νὰ σχηματίζωμεν ἐλαφρὸν τόξον, ἐνώπιον ἡμῶν εἶχομεν τὴν ἡλεκτρομηχανὴν καὶ μίαν γαλβανικὴν στήλην, μὰς ἀνέπτυσσε μερικὰς θεωρίας τὰς ὁποίας εὐτυχῶς δὲν ἐνθυμούμαι, καὶ ἔπειτα προσαρτήσας τὸ ἄκρον λεπτῆς ἀλύσσεως εἰς τὴν ἡλεκτρομηχανὴν, τὴν ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς πρὸς φύλαξιν, ἐκεῖνος δ' ἐγύριζεν, ἐγύριζεν, ἕως ὅτου εἰς δεδομένην τινα στιγμὴν ἠσθάνθημεν ὅλοι τὸν ἡλεκτρικὸν σπασμὸν μετ' ἐλαφροῦ ἀλγήματος ὀλίγον ἀνωτέρω τοῦ καρποῦ τῆς χειρὸς. Ἐὰν ἦτο ἰσχυροτέρα ἡ στήλη θὰ τὴν ἠσθάνομεθα ἀνωτέρω ἀκόμη, κατὰ τὸν βραχίονα. Τὸ αἶσθημα ὅπερ μὰς ἔφερεν ὁ ἡλεκτρικὸς ἐκεῖνος τιναγμός, εἶναι ὡς ὁ τοῦ φυσικοῦ ἐκείνου συναισθήματος, καθ' ὃ λέγομεν: αἰσθάνομαι κομμένα τὰ χέρια μου.

* *

Πρὸς αὐτὸν τὸν ἡλεκτρικὸν τιναγμὸν, πρὸς αὐτὴν τὴν ἐκ διαδοχῆς μετάδοσιν τοῦ σπασμοῦ ἀπὸ μίας εἰς ἄλλην χεῖρα τῶν διὰ τῆς ἀλύσσεως συγκοινωνούντων παραβάλλομεν τὴν ἀπὸ μίας εἰς ἄλλην ἐργατικὴν τάξιν μεταδόν τῆς ἀπεργίας, ἥτις καὶ αὕτη εἶναι ἡλεκτρικὸς τιναγμός, ἀντλῶν τὴν δύναμιν τοῦ ἀπὸ τῆς ἡλεκτρομηχανῆς, ἥτις ἐστὶν ἡ κοινωνικὴ ἀνάγκη, ἔχουσα τὴν ἀλυσίν τῆς, δι' ἧς εἶναι δεδεμέναι ἅπασαι αἱ ἐργατικαὶ τάξεις. Ἡ κοινωνία εἶναι μία καὶ ἡ ἀνάγκη αὐτῆς μία καὶ ἡ ἐργασία μία' ὅ,τι αἰσθάνεται τὸ ἐν αὐτῇ μέλος τὸ αἰσθάνεται καὶ ἡ ἄλλη. Ὅ,τι αἰσθάνονται οἱ τυπογράφοι, τὸ αἰσθάνονται οἱ Ἐμποροῦπάλληλοι, τὸ αἰσθάνονται οἱ Ῥαπτοεργάται, τὸ αἰσθάνονται οἱ Ὑποδηματοποιοί. Οἱ ἐργατικοὶ μισθοὶ ἀκολουθοῦσιν ἓνα καὶ τὸν

αὐτὸν νόμον· κατὰ τοὺς οἰκονομολόγους ὁ νόμος αὐτός εἶναι ὁ τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ζητήσεως, ὁ νόμος τοῦ Ἀριστείδου Βαμπᾶ τῆς Στοᾶς· ἀλλ' ὁ νόμος αὐτός ἀπαιτεῖ τὴν συναρμογὴν καὶ ἄλλων νόμων, ἐπίσης ἀκαταβλήτου ἐνεργείας, ἵνα ἐφαρμοσθῇ. Ὑποθέσατε ἐκεῖ ποῦ ἀπαιτοῦνται δέκα ἐργάται, ὅτι προσφέρονται ἑκατὸν· ὁ κεφαλαιούχος δύναται λοιπὸν νὰ προσλάβῃ ἐξ αὐτῶν τοὺς δέκα ὑπὸ τοὺς ὅσον δυνατὸν ἐφθνητέρους ὄρους· ἀλλὰ μέχρι ποίου σημείου μπορεῖ νὰ διαστείλῃ τὴν ἐφθνήϊαν; Μέχρι τοῦ σημείου τῆς συντηρήσεως τοῦ ἐργάτου. Ἐὰν εἰς τόπον τινα τὰ τρόφιμα εἶναι ἀκριβώτατα καὶ διὰ νὰ ζήσῃ τις, ἀναπληρώσῃ δηλαδὴ διὰ τροφῆς τὴν διὰ τῆς ζωῆς ἐνεργουμένην κατανάλωσιν τῆς ζωῆς, ἀπαιτοῦνται ὡς ἐλάχιστον ποσὸν δρ. πέντε, δύναται ὁ κεφαλαιούχος νὰ προσφέρῃ τέσσαρας, ἐνῶ ἔχει ὅλην αὐτὴν τὴν ἀπειρίαν τῆς προσφορᾶς, ἑκατὸν δηλαδὴ ἐργάτας, θηρεύοντας δέκα θέσεις; Ἰδοὺ ὅτι ἄλλος νόμος, ὁ νόμος τῆς ζωῆς, περιορίζει τὸν νόμον τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ζητήσεως. Καὶ ἀπόδειξις τί ἐγίνε με τοὺς τυπογράφους. Κατὰ τὸν νόμον τοῦ κ. Βαμπᾶ, διὰ νὰ ὑψωθῇ κατὰ δέκα τοῖς ἑκατὸν ὁ μισθὸς τῶν τυπογράφων, ἔπρεπε ἐκ τῶν διακοσίων ἐργατῶν τυπογράφων νὰ ἀποθάνουν πενήντα, ἐνῶ ἐκ τῶν Καταστηματαρχῶν Τυπογράφων δὲν θὰ ἀρρώστουσε οὔτε μισὸς· οὕτω πως ἡ ζήτησις ἐργατικῶν χειρῶν θὰ ἠῤῥαξαν, ἡ προσφορὰ θὰ ἠλαττοῦτο, καὶ ἐπειδὴ θὰ ἐγένετο συναγωνισμὸς μεταξὺ τῶν καταστηματαρχῶν ποῖος νὰ πρωτοπάρῃ τοὺς ὀλίγους διαθέσιμους ἐργάτας, θὰ ἐπῆρχετο αὐξήσις μισθοῦ. Καὶ ὅμως οὔτε ἐκ κοιλιακοῦ τύφου, οὔτε ἐκ γαστρικῆς οὔτε ἐκ κατάρροῆς ἀπλῶς ἔπαθεν εὐτυχῶς ἐργάτης τυπογράφος· οὔτε κἀνείς ἐπίσης ἐζήτησεν ἀλλαχού ἐργασίαν, τοῦναντίον ὁ ἀριθμὸς τῶν ἠῤῥαξαν, ἴσως διὰ τῆς προσθήκης ἐργατῶν τυπογράφων ἐξ Ἀλεξανδρείας· κατὰ συνέπειαν ὑπῆρχον ἀφορμαὶ αὐξήσεως προσφορᾶς καὶ ἐλαττώσεως τοῦ μισθοῦ· ἀλλ' ἐνῶ ἡ προσφορὰ ἠῤῥαξαν ἡ τοῦλάχιστον ἔμεινε εἰς τὸ αὐτὸ εἰς ὃ καὶ πρὶν σημεῖον, οἱ μισθοὶ οὐχὶ μόνον δὲν ἠλαττώθησαν, ἀλλὰ ὑψώθησαν κατὰ 30 τοῖς 0]0. Ποῖον νόμον ἠκολούθησε, κύριε Βαμπᾶ, ἡ

αύξησις αὐτή; Οὐχὶ βεβαίως τὸν ὑμέτερον νόμον, τὸν τῆς προσφορᾶς καὶ ζητήσεως, ἀλλὰ τὸν ἄλλον, τὸν ὁποῖον ἡναγκάσθητε καὶ ὑμεῖς νὰ ἀναγνωρίσητε, ὑψηλότατε, τὸν νόμον τῆς κοινωνικῆς ἀνάγκης.

* *

Ἡ κοινωνικὴ αὕτη ἀνάγκη δυνατὸν νὰ ὦθῃται ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς συντηρήσεως· καὶ εἶναι βεβαίως ὁ μέγιστος αὐτῆς παράγων· κέκτῃται ὅμως καὶ ἄλλον παράγοντα, ἐκ παραλλήλου θάινοντα πρὸς αὐτὸν, τὸν παράγοντα τῆς κοινωνικῆς δυνάμεως. Δὲν εἶναι μόνον ἡ πλουτοκρατία δυνάμις, κύριε Βαμβᾶ, οὐδὲ τὸ κεφάλαιον μόνον δυνάμις· ἀλλ' εἶναι καὶ ὁ ἀριθμὸς δυνάμις, εἶναι καὶ ἡ τέχνη δυνάμις, καὶ διὰ τοῦτο εἶδομεν τοὺς τυπογράφους ὅτι μὲ τὸ σπαθὶ τῶν κατέκτησαν τὸ 30 0)0. Εἰς τὸν πολυμήχανον Σιδιτανίδην ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα νὰ φέρῃ ἐξ Ἀλεξανδρείας λιμώττοντας τυπογράφους, τοὺς ὁποίους νὰ κρατήσῃ ἐδῶ διὰ γλίσχρου μισθοδοσίας· ἀλλ' ἀντὶ τούτου, ἐπροτίμησε νὰ καταδικάσῃ εἰς νεκροφάνειαν τὸν λιμώττοντα Τηλέγραφον. Τοῦ συνδέσμου αὐτοῦ τῆς κοινωνικῆς ἀνάγκης καὶ δυνάμεως θέλομεν ἶδει καὶ ἄλλα συμπτώματα, τῶν ὁποίων μᾶτην θὰ ζητῇ τὴν ἐξήγησιν ὁ κ. Βαμβᾶς εἰς τὸν ἐσκωριασμένον νόμον τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ζητήσεως. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ὅμως ἔχομεν ἱκανὸν σύμπτωμα τῆς ἀπεργίας, αἵτινες μίαν μετὰ τὴν ἄλλην ἐκρήγνυνται ὡς ἀνικρὰ ἐξανθήματα νοσοῦντος κοινωνικοῦ σώματος. Νομίζομεν ὅτι ἐν τῇ ἱατρικῇ τὰ ἐξανθήματα αὐτὰ λογίζονται ὡς ἀγωγοὶ τῆς καθάρσεως τοῦ αἵματος· καὶ ἐν τῇ κοινωνικῇ ἐπίσης ἱατρικῇ τὰ ἐξανθήματα εἶνε ὑγεία, εἶναι—παράδοξον!—σχεδὸν κάλλος!

Διὰ τοῦτο παρακολουθοῦμεν τὴν ἐργατικὴν κίνησιν μετ' ἰδιαίχοντος ἐνδιαφέροντος, διότι τὴν νομίζομεν παραγωγικὴν ἀποτελέσματος, ὅπερ θὰ τὸ αἰσθανθῇ ὅλη ἡ κοινωνία καὶ σχεδὸν ἐὰν λάβῃ μεγάλας διαστάσεις θὰ τὸ αἰσθανθῇ ὅλον τὸ ἔθνος. Πρῶτον θέλομεν τὸν ἐργαζόμενον εἰς θέσιν ὀλίγον ἀνωτέραν τοῦ Παρίου, ὃ ἐστὶ τοῦ δούλου τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. "Οὐχὶ διότι νομίζομεν πιθανὴν τὴν ἐξόντωσιν τοῦ γένους τῶν Παριῶν, συμφώνως τῷ κοινωνικῷ ὀργανισμῷ. Ἡμεῖς δὲν παραδεχόμεθα τὸν κόσμον μίαν ὁμοτράπεζαν εἰς ἣν κέκλῃνται νὰ παρακαθίσουν ἐξ ἰσοῦ ὅλοι, πληρώνοντες καὶ μὴ πληρώνοντες. Ἡ φύσις τῆς κοινωνίας, ἡ φύσις τοῦ κόσμου ἀποκλείει τὸ ὁμοτράπεζον, ἐνθα πρὸς ὅλους προσφέρεται ἴσος ἀριθμὸς πιάτων καὶ ἡ αὕτη περιποίησις. Ἡ πολλὴ ἀνθρωπότης εἶναι καταδικασμένη νὰ τρώγῃ μὲ τὴν λίαν· καὶ ἄλλοι μὲν νὰ σηκώνονται ἐκ τοῦ δείπνου βεβαρυμένοι μὲ τὸ ἥμισυ τοῦ περιεχομένου τῆς λίστας, ἄλλοι μὲ μίαν καὶ μόνην σοῦπαν καὶ ἄλλος πάλιν μὲ τὸ ἀεριώδες ἐκεῖνο καὶ τόσον εὖοσμον φαγητὸν τὸ ὁποῖον ἐνίοτε προπορεύεται εἰς μερικὸς καταλόγους καὶ ἄλλους πάλιν ἐπισφραγίζει, τὸ ἔδεσμα:

— Καὶ καλὴν ὄρεξιν.

Ἄλλ' ὅπου λανθάνει ἡ δυνάμις τῆς σχετικῆς εὐεξίας, διὰ τί νὰ μὴν τὴν παρακολουθῇ ἡ ἐνέργεια τῆς εὐεξίας; "Οταν οἱ φυσικοὶ ὅροι διανέμονται εὐνοϊκώτερον πρὸς τὰς πολυπληθεῖς τάξεις, διατὶ αἱ τάξεις αὐταὶ νὰ μὴ ἐπωφελῶνται ἐκ τῶν σχετικῶν αὐτῶν ὄρων;

* *

Περίεργον! ὁ κόσμος φωνάζει ὅτι ὁ βίος ἐν Ἀθήναις ἔγινεν ἀκριβός. Ἐγίνεν ἀκριβός· ἀλλὰ πῶς ἔγινεν; Ἡῴ-ξησεν ἡ τιμὴ τῶν τροφίμων. Καὶ μόνον τὰ τροφίμα ἀ-

ποτελοῦσι τὸν κοινωνικὸν προϋπολογισμόν; Ἐὰν εἴμεθα κοινωνία χοίρων, μάλιστα, θὰ ἐλέγομεν: ἀδελφοὶ χοῖροι, ἐνθυμοῦμαι πρὸ δέκα ἐτῶν ἐτρώγαμε περισσότερον μὲ τὸ τίποτε· τί τρέχει σᾶς παρακαλῶ καὶ δὲν προφθάνομε νὰ δίδουμε τὰ λεφτὰ μας καὶ πάλιν ἔχομε ἀδεια τὴν κοιλιὰ μας; — Τί τρέχει; — Ναί. — Δὲν καταλαβαίνει; Ἀκριβαίνει ὁ βόρβορος ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ζῶμεν. Κάμουν παρὰ πολὺ ἐξόδευσιν αἱ Ἀθῆναι.

Ἀλλὰ δυστυχῶς ἀπέχομεν τόσον πολὺ τῆς μακαριότητος τοῦ χοίρου. Εἴμεθα οἱ ἄνθρωποι πολυπράγμονες. Εἴμεθα καὶ γραφικοί· οὐκ ἐπ' ἄρτων μόνον ζήσεται ἄνθρωπος. Γεννᾶται δ' ἀμέσως ἡ οικονομολογικὴ σκέψις: ἀπὸ λοιπὸν ἀκριβαίνειν ὁ ἀθηναϊκὸς βίος, τίς κτᾶται τὰ περιπλέον τῆς συνήθους ἀξίας τῆς ἀθηναϊκῆς ζωῆς, ἀπὸ ὅλων αἱ πολυπληθεῖς ἐργατικαὶ τάξεις πληρώνονται μὲ τοὺς πρὸ εἰκοσαετίας ἐπικρατοῦντας μισθοὺς; Βεβαίως ἔγινε μεγάλη αὕξησις καὶ τῶν τελωνειακῶν δασμῶν καὶ τῶν δημοτικῶν φόρων· ἀλλ' εἰς τὰ χειροτεχνικὰ ἔργα ὁ κυριώτερος παράγων εἶναι ὁ ἐργατικὸς μισθός.

Ἐντεῦθεν ἔχομεν τὸ ἀξίωμα:

Τῶν ἀντικειμένων ἡ τιμὴ νῦξησεν· ἐκ τῆς αὐξήσεως αὐτῆς ἐπωφελοῦνται μόνον οἱ κεφαλαιοῦχοι· οὐχὶ δὲ καὶ αἱ ἐργατικαὶ τάξεις.

Ταύτην τὴν ἀδικίαν ἔρχεται νὰ καταπολεμήσῃ ἡ ἀπεργία, διότι τὸ κεφάλαιον ἔβαλε τὸ μαχαῖρι σ' τὸν λαίμῳ τῆς ἐργασίας· δὲν εἶναι κραυγὴ δικαίου ἢ ῥηγνύει ἡ ἐργασία· εἶναι κραυγὴ συντηρήσεως· εἶναι κραυγὴ πνιγμοῦ. Ἡ κραυγὴ αὕτη—πρέπει νὰ ἐννοηθῇ—δὲν εἶναι σύμπτωμα ἐξεγέρσεως τοῦ ἐγωῖσμοῦ τῶν ἐργατικῶν τάξεων· ἀπ' ἐναντίας εἶναι γενναῖον σύμπτωμα κοινωνικῆς εὐεξίας. Ἡ τάσις τοῦ κεφαλαίου ἦτο νὰ περιστείλῃ τὴν ἐργασίαν εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο τῆς ἀθλιότητος—πέραν τοῦ ὁποῖου ζοφεροὶ διανοίγονται ὀρίζοντες, τῆς πείνης, τῆς μέθης καὶ τοῦ ἐγκλήματος. "Οταν ὁ ἐργάτης δὲν κερδαίνει εἰμὴ τὰ μέσα τῆς συγκρατήσεως τῶν τυλῶν χειρῶν τοῦ πρὸς ἐξακολούθησιν τῆς ἐργασίας· ὅταν δὲν δύναται νὰ μεταβῇ εἰς τὴν οἰκογένειάν του φέρων ἄρτον τοῦλάχιστον καὶ ἐπιδόρπιον· ὅταν δὲν τῷ ἐπιτρέπηται νὰ στεγάζηται εἰς δωμάτιον, ἀλλ' εἰς τρώγλην· ὅταν δὲν τῷ συγχωρῇται νὰ τελῇ γάμον· ἢ ὅταν τελῶν ἀναγκάζεται νὰ βλέπῃ τὴν γυναῖκά του καὶ τὰ τέκνα του μετὰ καλπασμοῦ διατρέχοντα τὴν ὁδὸν τῆς πείνης καὶ τῆς γυμνώσεως—τότε, πῶς ἀπαιτεῖτε νὰ σωφρονῶσιν αἱ μεγάλα ἐργατικὰ τάξεις, ἡ βᾶσις αὕτη τῶν πόλεων καὶ τῶν μεγαλοπόλεων; Μὲ τὸ δικαίωμα δὲ τῆς καθολικῆς ψηφιοφίας δὲν ἐννοεῖτε ὅτι αἱ ἐργατικαὶ τάξεις εἶναι παράγων σπουδαῖος τοῦ πολιτεύματος; Ἐν Γαλλίᾳ ὁ Γαμβέττας δὲν εἶναι τὸ προῖον τῶν ἐργατῶν; Ἐν Ἀγγλίᾳ ὁ Γλάδστον δὲν εἶναι τὸ προῖον τῶν ἐργατῶν; Ἀς ἀναπτυχθοῦν καὶ ἐδῶ οἱ ἐργάται καὶ θέλτε ἶδει ὅτι ἡ πολιτικὴ μας ἀτμοσφαῖρα θὰ αἰθριασθῇ καὶ θὰ ἀνατείλουν καὶ ἐδῶ ἀρχαὶ τῆς πολιτείας, ἀρχαὶ τῆς κοινωνίας. Ἄλλως οἱ ἐνεστῶτες ὅροι τῆς ἐργασίας ὥθοῦσι τὸν ἐργάτην εἰς τὸ οἰνόπνευμα καὶ διὰ τοῦ οἰνοπνεύματος εἰς τὸ ἐγκλημα. Δὲν ἔχει ἀρὰ γε σχέσιν ἡ σύγχρονος αὕξησις τῶν κοινωνικῶν ἐγκλημάτων πρὸς αὐτὰς τὰς ἀνωμαλίας τῆς κοινωνικῆς ζωῆς παρὰ ταῖς κοινωνικαῖς τάξεις;

* *

Διὰ τοῦτο θερμῶς ὑποδεχόμεθα τὰς ἀπεργίας· καὶ ὅ,τι ἐπιθυμοῦμεν, τὸ ἐπαναλαμβάνομεν, εἶναι νὰ ἡδύναντο οἱ ἐργοστασίαι, οἱ κεφαλαιῶχοι, νὰ προσλάβουν αὐτάς.

Πιστεύετε ὅτι τὴν προπαρασκευαζομένην ἀπεργίαν τῶν **ῥαπτοεργατῶν** μᾶς τὴν προανήγγειλε πρὸ μηνὸς ἐμποροῦράπτης ἐκ τῶν καλλιτέρων τῆς πόλεως, καὶ μᾶς τὴν προανήγγειλεν ἐνθουσιωδῶς, ἀναγνωρίζων τὸ δίκαιον τοῦ ραπτοεργάτου καὶ περιγράφων εἰς ἡμᾶς μετὰ ζοφερῶν χρωμάτων τὴν κοινωνικὴν αὐτοῦ δίκαιαν;

Πρὸ εἰκοσαετίας, μάλιστα, ἐγνωρίζομεν ὅλοι τὰς Ἀθήνας, σήμερον καυχισιολογεῖ ἀναιδῶς ὁ λέγων ὅτι τὰς γνωρίζει. Αἱ Ἀθηναὶ σήμερον εἶναι μικρὸν Παρισίδιον. κρύπτουσιν ὅλα τὰ μυστήρια καὶ ὅλα τὰ αἵσχη μεγαλοπόλεως. Γνωρίζομεν ὅλοι μέχρι τῆς πλέον κρυμμένης ῥαφῆς τὸ φρού-φρού τῶν ἐσθῆτων τῶν μεγάλων Κυριῶν, γνωρίζομεν τὸν ἐραστὴν τῆς μιᾶς, τὴν *toilette* τῆς ἄλλης, τὰς ἐξεις τῆς τρίτης, τοὺς θεῖους τῆς τετάρτης, τὸ *Lait Impératrice* καὶ τὸ *Calydore* τῆς ἄλλης· γνωρίζομεν τὸν κόσμον τῶν δύο πλατειῶν, τὸν κόσμον τῶν πρώτων θαρινῶν τῶν Ὀλυμπίων, ἀλλὰ ὅλα αὐτὰ δὲν εἶναι παρὰ ἡ ὁρατὴ σκηνὴ θεάτρου, ἐν ᾗ ὁ λοιπὸς κόσμος εἶναι τὸ ἐσωτερικὸν τὸ ἀδεξιότητον τοῦ νεωτέρου θεάτρου, ὡς ἡ Ὀπερα τῶν Παρισίων, καὶ τῆς Βιέννης, καὶ τῆς Βαυρὺτ τοῦ Βάγνερ, ἐσωτερικὸν ὅπερ θαμβοὶ ἐκπλήττει κατὰ θραύει τὴν περιέργειαν διὰ τοῦ πολυπλόκου τῆς διασκευῆς τῶν μηχανισμῶν καὶ τῶν ἀπροσδοκῆτων ἐνρυχωριῶν καὶ δαιδάλων καὶ ἀποκρύφων.

Τίς δύναται νὰ γνωρίῃ τί ὑποφέρει ὁ ραπτοεργατικὸς κόσμος ἐν Ἀθήναις; Ὅταν ὅλοι μεταβαίνωμεν εἰς τὰ κομψὰ σαλόνια τῶν ἐμποροῦράπτικῶν καταστημάτων καὶ παραγγέλλομεν ἐν κοστοῦμι ἢ μίαν *ῥεδιγκόταν* ἢ ἐν φράκον, ὅταν ὁ ἴδιος καταστηματάρχης μὲ τὸ μεϊδιάμα διανοίγῃ τὸν μύστακά του, τὴν μαλακότητα τῶν λόγων καὶ τῶν χειρῶν του μᾶς προβάρῃ ἡμιραφῆς, μὲ μίαν περιχειρίδα, πολλάκις χωρὶς κρᾶσπεδον τὸ ἐνδυμά μας, ἢ ὅταν μίαν ὥραιαν Δευτέραν ἢ Πέμπτην ἐκτυλιζώμεν τὸ καινουργές μας καὶ τὸ φορέσωμεν μετ'ἰδιαζούσης ἡδωπαθείας, τόσῃ πολλὴν ἐχούσης σχέσιν μὲ τὰς σχέσεις μας τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ γάμου μετὰ τῆς ποθεινῆς μας, γνωρίζομεν ποῖαι τυλῶδεις χεῖρες, ποῖοι ὕγροι καὶ ἐξησθενημένοι ὀφθαλμοί, ποῖα τρέμοντα γόνατα, ποῖα γύμνωσις δωματίου καὶ κλαυθμηρισμοὶ μικρῶν καὶ μελαγχολία οἰκογενειακὴ παρηκολούθησαν τὴν κατασκευὴν αὐτοῦ, ἐφ' οὗ ὁ ἀγοραστὴς οὐδὲν ἄλλο βλέπει ἄλλ' ἢ τὸ μυστηριώδες ἐκεῖνο γόητρον ὅπερ τὸ καινουργές ἐξασκεῖ ἐφ' ὅλων τῶν αἰσθήσεών μας, τὸ μαλακόν, τὸ φαιδρὸν, τὸ νέον ὡς κόρη δεκαεξάετις, χωρὶς πτυχὴν καμμία, οὔτε ῥυτίδα;

*
* *

Καὶ οἱ ραπτοεργάται ἐργάζονται μὲ τὸ κομμάτι· ἰδοὺ σημειώσεις τῶν ἀνωτέρων καὶ κατωτέρων τιμῶν.

Ἀνώτεροι:

Ζακέτο, φρ. 19.—Ῥεδιγκότα φρ. 26.—Φράκο φρ. 30. Τὰς τιμὰς αὐτὰς πληρόνους δύο καὶ μόνον Καταστήματα, τὸ τοῦ Μπερριέ καὶ τὸ τοῦ Φερετοπούλου καὶ Σπηλιοπούλου, ἀμφότερα τῆς Ὁδοῦ Σταδίου.

Κατώτεροι:

Ζακέτο, 14 δρ.—Ῥεδιγκότα 18 δρ.—Φράκο, 22 δρ. Εἶναι τιμὰ ἐπικρατοῦσαι εἰς ὅλα τὰ λοιπὰ ἐμποροραπτικά. Ἀγνοοῦμεν ἂν ὑπάρχουν καὶ κατώτεροι, ἀλλὰ φανταζόμεθα τί ραπτικά πληρώνουν μερικοὶ ῥάπτται ὅταν ἀκούῃς τὸν δεῖνα ὅτι ἔκαμε ὀλόκληρον κοστοῦμι τὸ ὅποτον μᾶζυ μὲ τὸ πρᾶγμα ἐπλήρωσε 30 δρ.

Ἀναλύομεν τὰς τιμὰς αὐτάς.

Τὸ Ζακέτο ῥάπτεται ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν. Ὡστε ὁ ἐργάτης κερδαίνει ἐπάνω κάτω 5 δραχμὰς τὴν ἡμέραν. Καλὰ, θὰ εἰπῇτε, πολὺ καλὰ· ἀλλ' ἔχετε ὑπομονὴν ὀλίγην. Ὁ λαμβάνων 14 δρ. διὰ τὸ Ζακέτο ὀφείλει νὰ πληρῶσῃ καὶ εἰς βοηθόν τινα τὸ ὀλιγώτερον τρεῖς δραχμὰς· ἀμέσως τὸ ἡμερομίσθιον περιορίζεται τὸ πολὺ εἰς 4 δρ. Πάλιν, καλὰ, θὰ μᾶς εἰπῇτε καὶ πάλιν σὰς λέγομεν, ἔχετε ὀλίγην ὑπομονήν.

Ὁ ραπτοεργάτης δὲν εὐρίσκει καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἐργασίαν· τὸ μικρὸν χάσμα ὅπερ διανοίγει εἰς τὸν ὑποδηματοποιόν, ὡς εἶπομεν ἐν τῷ περὶ αὐτῶν ἀρθρῷ, τὸ εἰς τὴν γλῶσσάν των λεγόμενον *χασομέρι*, ἥτοι ἡ ἡμέρα καθ' ἣν τ' ἀφεντικὸ δὲν ἔχει νὰ τοῦ δώσῃ ἐργασίαν, τοῦθ' ὅπερ διὰ τοὺς ὑποδηματοποιούς τὸ πολὺ δύναται νὰ συμβαίῃ ἀπαξ τῆς ἐβδομάδος, διὰ τὸν ραπτοεργάτην τὸ χάσμα αὐτὸ μεταβάλλεται εἰς ἄβυσσον, ἥτις διαιρεῖ τὸν ἐνιαυτὸν τοῦ ἐργάτου εἰς μίαν θολὴν ἡμέραν ἐξάμηνον—καὶ εἰς μίαν νύκτα ὀλόμαυρον καὶ δακρυσμένην. Κατὰ τὴν ἡμέραν ὁ ραπτοεργάτης ἐργάζεται καὶ ξηροτρώγει. Τὴν νύκτα ὁ ραπτοεργάτης δὲν ἐργάζεται καὶ πεινᾷ. Ὁκτώβριος, Νοέμβριος καὶ Δεκέμβριος—Ἀπρίλιος, Μάιος καὶ Ἰούνιος εἶναι ἐξ παχεῖαι (ὁ Θεὸς νὰ τὰς κάμῃ τοιαύτας) ἀγέλαδες τῶν ραπτοεργατῶν, διότι οἱ ραπτέμποροι τοῖς δίδουν ἐργασίαν· οἱ ἐπίλοιποι μῆνες εἶναι αἱ ἐξ ἰσχυαὶ ἀγέλαδες, διότι οἱ ραπτέμποροι δὲν τοῖς δίδουν ἐργασίαν. Μῆνες εὐφορίας, κυριολεκτικῶς, μόνον σίτου δηλαδὴ, καὶ μῆνες σιτοδείας, οὔτε σίτου δηλαδὴ. Διότι βλέπετε ὅτι ἀγοράζομεν καθημερινῶς ἄρτον, κρέας καὶ γλυκύσματα, ἀλλὰ δὲν παραγγέλλομεν καθημερινῶς σκελεὰς, ἐπενδύτας καὶ ἐσωκάσδια. Ὅλοι ἔχομεν θερινὴν καὶ χειμερινὴν περίοδον τοῦ ἔτους καθ' ἣς κατασκευάζομεν ἐνδυμάτα. Οἱ ἀσωτότεροι ἐξ ἡμῶν ἔχουν καὶ τὰ λεγόμενα *μισοκαίρια* (*demi-saison*) ὅ ἐστι τέσσαρας περιόδους. Ἀλλ' αὐτοὶ δὲν ἀρκοῦν νὰ φράξουν τὴν ἐργατικὴν ἄβυσσον.

Τί γίνεται λοιπὸν τὸ ἡμερομίσθιον τῶν τεσσάρων δραχμῶν, διὰ τὸ ὅποτον ἐλέγετε: Καλὰ, πολὺ καλὰ. Μένει γυμνὸν διδραχμον, καὶ ἰδοὺ ἐρχόμεθα εἰς τὴν ἀδυσώπητον ἀναλογίαν τῶν 60 δραχμῶν, καὶ τὴν ἔτι ἀδυσώπητον ἀρμονίαν ὅλων τῶν ἐργατικῶν μισθῶν, διότι μὲ τὰς ἐξῆντα αὐτὰς δραχμὰς εἶδομεν δερρομένους καὶ τοὺς τυπογράφους καὶ τοὺς ὑποδηματοποιούς καὶ τοὺς ῥαπτεμπόρους. Καταλαμβάνετε τὸ μυστήριον αὐτὸ τῆς ἀρμονίας μεταξὺ τοιούτων ἀντιθέτων ἐπιτηδευμάτων; Εἶναι τὸ ἀρνητικὸν μυστήριον τοῦ θανάτου· πληροῦνται ὁ ἐργάτης διὰ νὰ μὴ ἀποθάνῃ καὶ μείνωμεν ἐπειτα ἡμεῖς οἱ κύριοι χωρὶς βραχί, χωρὶς ὑπόδημα καὶ χωρὶς Καμπόρογλον καθ' ἐκάστην πρωΐαν.

Ἀπτόμεθα μόνον τοῦ μεγάλου ζητήματος τῆς παιδικῆς ἐργασίας, δι' ἣν κατηναλώθησαν σύνοδοι ὀλόκληροι τοῦ ἀγγλικοῦ παρλαμέντου. Οἱ ραπτέμποροι δουλεύονται ὑπὸ πληθούσι εἰλώτων. Μείρακες δωδεκαετείς καὶ δεκατριετείς πληρόνεται μόνον 50 λεπτά, καὶ ἐργάζονται ἀπὸ πρωΐας.

μέχρις ἐσπέρας, τὸν δὲ χειμῶνα μέχρι τοῦ μεσονυκτίου, ἐνῶ ἐν Ἀγγλίᾳ αἱ ὥραι τῆς ἐργασίας τῶν παιδῶν εἶναι κανονισμέναι καὶ ὁ ἐργοστασιάρχης δὲν δύναται νὰ ἐξέλθῃ τοῦ κανονισμοῦ αὐτοῦ.

Τῶν δὲ μεγάλων ἐργατῶν αἱ ἐργάσιμοι ὥραι παρατείνονται δεκάεπτά πολλάκις ὥρας τὸ ἡμερονύκτιον.

Προκλείπομεν τὰς πτωχὰς ἐργάτιδας, διότι μὲ αὐτὰς θὰ ἐνσχοληθῇ εἰς τῶν συνεργατῶν τοῦ *Μη Χάρεσαι* καὶ καταλήγομεν τὸ πέραν τοῦ δέοντος παραταθὲν ἄρθρον μας, μὲ τὴν εὐχὴν νὰ ἐπέλθῃ συνεννόησις μεταξὺ ἐργατῶν καὶ Καταστηματαρχῶν ἐννοούντων τῶν τελευταίων ὅτι καὶ ἡ Εἰλωτία ἔχει δυνάμεις καὶ δυνάμεις ἱκανὰς νὰ παραλύσουν τὴν ἐπιρροὴν τοῦ κεφαλαίου.

Καλιθάν.

ΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ.

Ἀνέγνωτε τὸν *Nabab*, μυθιστόρημα τοῦ Δωδὲ; Εἰς μεσημβρινὸς Γάλλος, πωλὼν καρφιά καὶ παλαιὰ σιδηρὰ εἰς τὴν προκυμαίαν τῆς Μασσαλίας ὅτε ἦτο παῖς, ῥιφθεὶς εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Τύνιδος, εἰς καιροὺς καθ' οὓς οἱ τυχοδιώκται ἐρρίπτοντο ἐκεῖ γυμνοὶ καὶ ἔφρευγον διὰ νυκτὸς ἐκατομμυριοῦχοι, κερδίσας τὴν εὐνοίαν τοῦ Βέν, γενόμενος προμηθευτὴς ὅλων τῶν φαντασιοπληξίων ἀκατασχέτου εἰς ἀσωτίας παραφροσύνης, κερδίζων ἑκατὸν χιλιάδας ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν εἰς ἑκάστην προμήθειαν, προμηθεύσας αὐτῷ ἓνα θρόνον χρυσοῦν ἀξίας μόλις ἑκατὸν χιλιάδων ἀντὶ δύο ἐκατομμυρίων, καὶ μίαν *φρεγάταν* με *μουσικὴν* ἀντὶ διπλασίου ποσοῦ, ἐπὶ τέλους πεσὼν εἰς δυσμένειαν, συλλέξας ὅλα του τὰ ἐκατομμύρια, πλὴν τῶν ἀκινήτων, καὶ ἀπελθὼν εἰς Παρισίους νὰ ζήσῃ ὡς *Nabab*, ν' ἀποκτήσῃ πολιτικὴν ἐπιρροήν, νὰ γνωρίσῃ τὸν μέγαν κόσμον, νὰ ἀσωτεύσῃ, νὰ κατακτήσῃ, νὰ δαπανήσῃ, νὰ εὐεργετήσῃ, νὰ διοργανίσῃ βροχὰς ἀπὸ χρυσοῦ καὶ ἐπὶ τέλους νὰ γίνῃ *προσωπικότης*! *Nabab* λέγονται ἐν Παρισίοις ὅλα τὰ ἐξ Ἀνατολῆς προερχόμενα χρυσοφόρα ἀνδράποδα, τὰ ὅποια ἐκτίθενται εἰς πλειστηριασμοὺς ἐκμεταλλεύσεως ἐν μέσῳ τῶν παρισινῶν Σειρήνων διαφόρου φύλου, γένους, τάξεως, εἶδους, ὅσαι δύνανται νὰ προσελκύσωσιν εἰς τοὺς κόλπους των τὸ χρυσίον καθ' ὁμάδας, κατὰ ποδιὰς, κατὰ σάκκους, ἀντιπαρέχουσαι φρισοῦσας ἡδονὰς, ἐπίχρυσα θέλγητρά, ἐναερίους παραδείσους, δόξαν χανομένην εἰς τὸ κυανοῦν, ἐπιρροήν, γνωριμίαν, ἐγκώμια, λογοπαίγνια, συναναστροφὴν, ἀκολουθίαν, αὐλήν. Ὁ *Nabab* δὲν ἀνήκει πλέον εἰς ἑαυτὸν, ἀνήκει εἰς τὰς βδέλλας τῶν Παρισίων, σχηματίζουσας τεχνητὴν ἀτμοσφαῖραν, ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας αἰωροῦνται ὡς κολοσσάται πολυχρωμοὶ φουσαλλίδες καὶ ἔπειτα διὰ μιᾶς θραύονται ὡς ὁ *Nabab* τοῦ Δωδαί, ἀφοῦ ἐπλήρωσεν ὅλους τοὺς Παρισίους τοῦ ὀνόματός του, πίπτει ἀπόπληκτος ἐντὸς τοῦ θεωρείου εἰς τὸ θέατρον τοῦ προστατευμένου τοῦ Καρδαιλιάκ, ὅπου παρεστάθῃ δράμα δι' οὗ ἐκεραυνοβολοῦντο οἱ ταχυδακτυλουργοὶ τραπέζιται, οἱ διὰ τοῦ παιγνίου τῶν μετοχῶν ληστεύσαντες καὶ γυμνώσαντες κόσμον, ὧν εἷς εἶχε καταντήσῃ καὶ ὁ πτωχὸς *Nabab*, βολιορκηθεὶς ὑπὸ κακούργων, ὑπὸ πανούργων, ὑπὸ βδελλῶν· ἀλλὰ πρὶν ἰδῇ τὸ Βάτερλῳ του,

ὁ Ναπολέων οὗτος τῶν τυχοδιωκτῶν, διήλθε δι' ὅλων τῶν σταδίων τῆς δόξης εἰς ἃ ἐφθανε στρώων τὴν ὁδὸν διὰ χρυσοῦ, καὶ ἐκ τῶν σταδίων αὐτῶν τὸ ἐνδοξότερον ἦτο τὸ τοῦ Βουλευτοῦ—τῆς Κορσικῆς;

Τίς τὸν ἀνέδειξε βουλευτὴν; Εἰς διοικητὴς Κορσικῆς, μυστηριώδους κακούργου *Κτηματικῆς Τραπεζίης*· ἄνευ πίστεως, ἄνευ κεφαλαίων, ἄνευ ἐπιχειρήσεων, φυτοζωούσης δι' ἀτιμιῶν, διὰ ψεύδων, δι' ἀπάτης, εἰς ἃς παρέσυρε τὸν *Nabab* ὡς πρόεδρον τοῦ Συμβουλίου.

Ἡ *Κτηματικὴ* εἶχεν ὑποκατάστημα εἰς τὴν Κορσικὴν, ὅπου θὰ ἐξετίθετο βουλευτὴς ὁ περίφημος *Nabab*. Εἰς Κορσικὴν ὑπῆρχον τὰ μεταλλεῖα ἀνήκοντα εἰς τὴν *Τραπεζάν*, μαρμαρυχεῖα ἀνήκοντα εἰς αὐτήν, ἀτμόπλοια ἰδικά της, δάση ἰδικά της καὶ σιδηρόδρομοι ἰδιοὶ της. Τί δὲ ὑπῆρχον ἀνθ' ὅλων αὐτῶν; Τὰ μεταλλεῖα ἦσαν ἐπὶ τοῦ χάρτου, τὸ Ὑποκατάστημα ἦτο κατηρειπωμένη τις οἰκία μὲ μίαν ἐπιγραφὴν, τῆς ἄλλης μιστὴς φαγωθείσης ὑπὸ τῶν βροχῶν καὶ τῶν ἀνέμων. Ἀντὶ μαρμαρυχέων ὑπῆρχε μία μεγάλη τρύπα, καὶ ἐπ' αὐτῆς δύο σάνιδες ἐν εἰδεί σταυροῦ μὲ τὴν ἐπιγραφὴν: *Ἐταιρία μαρμάρων*. Τὰ δάση ἦσαν ἐνέκρια· καὶ σιδηρόδρομοι ἀπεδείχθη ὅτι ἐλέγοντο ἐν Κορσικῇ τὰ μέλη τῆς μυστικῆς Ἀστυνομίας, στρατολογούμενα ἐπὶ Ναπολέοντος, κυρίως μεταξὺ Κορσικανῶν.

Διὰ τῶν προγραμμάτων αὐτῶν καὶ διὰ τοῦ χρυσοῦ τοῦ ἐξελέγη ὁ *Nabab*, κυρίως καλούμενος Βερνάρ Ζαν-σουλέ, βουλευτὴς Κορσικανός.

Αὐτὰς τὰς καλλιτεχνικὰς σελίδας τοῦ Δωδὲ, τὰς ὁποίας πολλάκις ἐροφήσαμεν ὡς τὸ ἡδονικώτερον ποτὸν, ἀνέμνησεν ἡμῖν ὁ βουλευτὴς Ἄρτης κ. Γ. Παχὺς ὅστις, ἀφοῦ καὶ αὐτὸς ἀρξάμενος ἐκ μικρῶν καὶ εὐτελῶν πρὸ εἰκοσαετίας ἀνήγαγε τὴν βαρεῖάν του ὑπαρξίν μέχρις ἐκατομμυρίων, ἀφοῦ πρωτηγωνίστησεν ἀπαισίως εἰς τὸ ταχυδακτυλογρικὸν μέρος τοῦ Λαυριακοῦ ζητήματος, καὶ κατάρθωσε νὰ ἐξαπατήσῃ τοὺς περὶ τὸ Λαύριον χωρικοὺς, παραστήσας εἰς αὐτοὺς ὅτι ἀγοράζει τὰ χῶματα των διὰ νὰ κατασκευάσῃ μποτίλιες—περιέργως δὲ πρὸ τινων ἡμερῶν ἀκόμη εἶχον σταλῇ ἡμῖν ἐντυπώσεις τινὸς ἐκδρομῆς ἐπὶ Λεωφορείου ὅπου μία χωρικὴ τῶν μερῶν ἐκεῖνων διηγεῖτο τοῖς συνοδοιπόροις τῆς στεναζούσας καὶ σείουσας τὴν κεφαλὴν τὰς ἀπάτας αὐτὰς τοῦ κ. Παχὺ—ἀφοῦ οὕτω πως συνεταιρίσθη τὸν κ. Σερπιέρην καὶ ἐβούτιζε μέχρι λαιμοῦ καὶ ὠτων εἰς τὸν λαυριακὸν χρυσόν, ἀφοῦ ἐξηκολούθει μέχρι καὶ τῆς προσαρτήσεως τοῦ μέρους τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς Θεσσαλίας νὰ εἶναι Ἰταλὸς ὑπήκοος, διὰ νὰ ἔχῃ ὅλην τὴν εὐχαρίστησιν ἐπὶ Λαυρίου τῆς γαλλοῖταλικῆς μανίας ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος διὰ τὸ συμφέρον δύο τριῶν ἀρπάγων ὑπηκόων των, κατάρθωσε δὲ νὰ γίνῃ πολίτης Ἑλλήν χάριν εἰς τὸ τοῦ Κουμουνδούρου Β. Διάταγμα δι' οὗ κατηργήθη ἡ διετής προθεσμίαν τῆς πολιτογραφήσεως, ἵσως ἵνα ἐναγκαλισθῶμεν αὐτοστιγμὴ ὡς ἀδελφοὺς τὸν κ. Παχὺν καὶ τὸν Ἐρνέστον Σιοῦμαν, παρρουσιάσθῃ αἴφνης προστάτης τῶν χωρικῶν τῆς Ἄρτας, ἀναμορφωτὴς τῶν ἀγροτῶν, κοινωιστής, ἐχθρὸς τῆς ἰδιοκτησίας, Πάρνελλ, καὶ κατήλθε μὲ τοὺς τίτλους αὐτοὺς νὰ διαβουκολήσῃ, ὡς ὁ Παγανέτης τοῦ *Nabab* τοὺς Κορσικανούς, τοὺς δυστυχεῖς ἀγρότας τῆς Ἄρτας, πρὸς οὓς ὑπεσχέθη νὰ διαθέσῃ ὅλα